

gravity model // Estudios de Economía. Vol. 33 – N 1, Junio 2006. – pp. 45-63. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.econ.uchile.cl/uploads/publicacion/b721c9df-f6a8-4a61-a8f5-79ddb0298325.pdf>

11. Deardorff A. V. The Ricardian Model, for the Princeton Encyclopedia of the World Economy // Research seminar in international economics. Discussion Paper. 2007. № 564. – 15 p.

12. Krugman P. Import Protection as Export Protection in Kierkowski. Cambridge : MIT Press, 1984. – 187 p.

13. Lipaescu Mirabela. Le processus de Barcelone: quel bilan 12 ans apres? 5 mai 2008, Foreign direct investment and partnerships in the MED countries in 2009. Study № 14. April 2010. ANIMA Investment Network. – p. 55.

14. Ronzitti N. The Treaty on Friendship, Partnership and Cooperation between Italy and Libya : New Prospects for Cooperation in the Mediterranean? / N. Ronzitti // Bulletin of Italian Politics. – Vol. 1. – No. 1. – 2009. – pp. 125-129.

15. Rose, A.K. Do We Really Know that the WTO Increases Trade? // American Economic Review. Vol. 94, No., 2004 - pp.98-114.

УДК 339.13.053.1:330.567

К.В. Ковтонюк
кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки,
Університет економіки та права «КРОК»

Новий міжнародний економічний порядок: сучасний стан і перспективи його розвитку

У статті розглянуто стан економічного розвитку країн у світовому господарстві. З'ясовано сучасні перспективи і проблеми підвищення рівня економічного розвитку країн в умовах трансформації нового економічного порядку. Обґрунтовано необхідність вибору оптимального балансу між матеріальними та нематеріальними ресурсами для менш розвинутих країн.

Ключові слова: новий економічний порядок, матеріальні та нематеріальні ресурси, дисбаланс, борг.

Е.В. Ковтонюк
кандидат экономических наук,
доцент кафедры международной экономики,
Университет экономики и права «КРОК»

Новый международный экономический порядок: современное состояние и перспективы его развития

В статье рассмотрено состояние экономического развития стран в мировом хозяйстве. Определены современные перспективы и проблемы повышения уровня экономического развития стран в условиях трансформации нового экономического порядка. Обоснована необходимость выбора оптимального баланса между материальными и нематериальными ресурсами для менее развитых стран.

Ключевые слова: новый экономический порядок, национальное богатство, материальные и нематериальные ресурсы, дисбаланс, долг.

K.V. Kovtoniuk
PhD in Economics,
Associate Professor of International Economics Department,
«KROK» University

New international economic order: contemporary state and perspectives of development

The state of economic development of countries in the world economy is considered in the article. Modern prospects and problems of increasing levels of economic development in terms of transformation of the new economic order are found out. The necessity of choosing the optimal balance between material and non-material resources to less developed countries is grounded.

Key words: new economic order, tangible and intangible resources, imbalance, debt.

Постановка проблеми

Масштаби, структура і якісний рівень національного багатства визначають економічну могутність країни, потенціал її подальшого соціально-економічного розвитку. Тому базовим національним інтересом в національній економіці є збереження та відтворення джерела свого існування – національного багатства. Таким чином, рівень економічного розвитку країни безпосередньо пов'язаний з наявністю, відповідним використанням і збереженням національного багатства як необхідної передумови здійснення економічного розвитку нації та результату постійно відтворюваного процесу нагромадження і використання як матеріальних, так і нематеріальних активів для задоволення потреб нації в умовах трансформації нового економічного порядку [1, с. 202]. Дисбаланс у структурі національного багатства (домінування частки нематеріальних активів) може призвести до руйнування системи життєзабезпечення країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Різні наукові економічні школи (меркантилісти, фізіократи, класична політична економія тощо) та їхні послідовники у своїх дослідженнях так чи інакше торкалися проблеми визначення сутності та структури національного багатства, закономірностей його формування та використання, оцінки його обсягу. З тих пір генезис теоретичних і прикладних досліджень національного багатства пережив численні етапи від посилення до нього інтересу до майже повного забуття. Відродження інтересу до тлумачення національного багатства та його елементів, а також розрахунку його величини пов'язане з низкою методологічних розробок цієї проблематики провідними міжнародними організаціями, зокрема Організацією Об'єднаних Націй і Світовим банком, у контексті трансформації вимог формування нового економічного порядку у XXI столітті. Виходячи з вищезазначеного, диспропорційність рівнів економічного розвитку, поставлена на порядок денний світової спільноти з 70-х років минулого століття, посідає чільне місце серед наукових розробок як вітчизняних, так і зарубіжних учених, зокрема Б. Айхенгріна (B. Aiyhengrin), А. Зху (A. Zhu), М. Квака, М. Лі (M. Li), Я. Столярчук та інших. Водночас кожна національна економічна система володіє значним потенціалом, що дає їй змогу виходити на значно вищий рівень розвитку [2, с. 97] в умовах зміни рамкових умов функціонування системи світо-

вого господарства, тобто трансформації вимог формування нового економічного порядку.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Мінімізація диспропорцій у рівнях економічного розвитку повинна здійснюватися системно. Однак на сьогодні в наукових дослідженнях переважає статистичний підхід. Дослідження цієї проблеми необхідно здійснювати у двох аспектах. З одного боку, невідповідність часток накопичених елементів економічного розвитку, один одному та його загальному обсягу, а з іншого боку – невідповідність інституційної системи регулювання для країн різних за рівнями економічного розвитку.

Формулювання цілей статті

Метою статті є висвітлення стану економічного розвитку країн у світовому господарстві за рахунок комбінації матеріальних і нематеріальних активів, що сприятиме визначенню перспектив покращення рівня їх економічного розвитку в умовах трансформації нового економічного порядку.

Виклад основного матеріалу дослідження

Нерівномірний розподіл частки матеріальних і нематеріальних активів у різних економіках посилює тренд непередбачуваності [3, с. 66], що зумовлює нерівномірний розподіл вигод і загроз як у міжкраїновому, так і в секторально-галузевому розрізах, що свідчить про нинішню його нездатність забезпечити рівновагу або баланс сил в умовах трансформації нового економічного порядку [4, с. 9-11].

За даними Світового банку, близько 80% багатства всього світу має нематеріальну форму [5, с. 7]. У певному розумінні це віртуальне багатство, що існує тільки в умовах певного світоустрою, геополітичного балансу сил, системи національних і наднаціональних інститутів, тобто прийнятих правил гри і готівкового статус-кво. Нематеріальні активи володіють цінністю рівно стільки, наскільки підтримується система норм та інститутів, що забезпечують їхнє буття в якості активів. В умовах глобалізації необхідні вже міжнародні норми та інститути, що захищають нематеріальні активи від знецінення. Поки що такі норми й інститути вельми слабкі, що багаторазово збільшує ризики знецінення під впливом глобальних змін, а саме: глобальних дисбалансів, державних боргів і загального конфліктного потенціалу у світі.

Практичну значимість проблеми глобальних дисбалансів важко переоцінити – адже йдеться про найбільші світові економіки: США, Китай, Японію, Європейський Союз. Вона проявляється, у першу чергу, як проблема величезного дефіциту рахунку поточних операцій вищеназваних економік у процесі глобальної трансформації світової економічної системи [6]. Однак професор економіки та політології Каліфорнійського університету Барі Айхенгрін вважає, що на початку 2014 р. ера глобальних дисбалансів завершилася. Так, дефіцит поточного рахунку США, який 2006 р. досягав тривожної позначки 5,8% ВВП, на сьогодні скоротився до 2,7%. Його легко покрити віддачею від попередніх іноземних інвестицій, не наращуючи зовнішній борг. Приклад Китаю ще показовіший: 2007 р. профіцит поточного рахунку в цій країні становив 10%, на сьогодні він на рівні 2,5% ВВП. У світі ще залишилося кілька країн із помітним дисбалансом поточного рахунку. Він особливо сильний, зокрема, у Німеччині та Туреччині. У першої – надлишок 6% ВВП, у другої – дефіцит 7,4%. Однак надлишок поточного рахунку в Німеччині – це здебільшого європейська проблема, а дефіцит

у Туреччині – переважно турецька. Тобто ці дисбаланси не несуть у собі загрозу світовій економіці [7]. Таким чином, докризових темпів зростання і структури витрат уже немає ні в США, ні в Китаї. Крім того, слід звернути увагу на те, що стабілізація найбільших економічних держав і нарощення їхньої економічної потужності відбувається за рахунок відкритої та завуальованої валютної політики, що провокує розвиток боргової кризи. По-перше, проведення валютної політики на підтримання заниженого валютного курсу, що здійснюються паралельно з ні до чого не зобов'язуючими обіцянками щодо недопущення конкурентного ослаблення національних валют. По-друге, економічно розвинені країни здатні надрукувати будь-який обсяг грошей, який буде потрібно міжнародним банкам і транснаціональним корпораціям. Зокрема, найбільші центральні банки світу (Федеральна резервна система США, Європейський центральний банк, Банк Англії, Банк Японії, Банк Швейцарії) тільки за період 2007-2013 рр. наростили емісію резервних валют у понад 3 рази – тобто на 5,7 трлн. доларів. Це так звані гроші «підвищеної ефективності» – високоінфляційна грошова база, яка надійшла на фінансовий ринок у якості «гарячого» спекулятивного капіталу (віртуального), що блукає по планеті в пошуках найдохідніших місць розміщення [8] і сприяє збільшенню сукупних інвестицій, які не забезпечуються внутрішніми заощадженнями, зумовлюючи зростання абсолютної суми зовнішнього боргу. Останній традиційно є серйозним обмежувачим фактором для переходу до стабільно високих темпів економічного зростання. З одного боку, виконання зовнішньоборгових зобов'язань вимагає перерозподілу суттєвої частини національного продукту до країн-кредиторів. При цьому значні обсяги національних ресурсів вилучаються зі сфер нагромадження капіталу та внутрішнього споживання, що пригнічує внутрішнє виробництво й сукупний попит. З другого боку, надмірне залучення зовнішніх позик підвищує вразливість національних фінансових систем до дії зовнішніх шоків, а отже, породжує загрози для макроекономічної стабільності. Таким чином, слід звернути увагу на те, що боргове навантаження країн ОЕСР близьке до максимального, а вартість кредитування на ринку для цих країн може різко зрости, обмеживши можливості для нових запозичень. Рівень державної заборгованості країн ОЕСР значно вищий, ніж у країнах, що розвиваються. Серед найбільш розвинених країн-боржників – Японія (195,78% ВВП), європейські країни «свині» (Греція – 163,94% ВВП, Італія – 131,08% ВВП, Ірландія – 126,94% ВВП, Португалія – 126,15% ВВП) (табл.).

Високий рівень державного боргу в розвинених країнах пояснюється не тільки фінансовою кризою, а й слабкою бюджетно-податковою політикою попередніх десятиліть, коли у важкі часи рівень боргу підвищувався, а в більш сприятливі періоди не скорочувався. Проте високий рівень життя та ефективна економічна система в розвинутих країнах зумовлені наявністю природних ресурсів та характером їх використання [9, с. 18].

На сьогодні глобальні процеси характеризуються системною динамічністю, глибиною та масштабістю змін, новою розстановкою сил на геополітичній карті світу. Зокрема змінюється потенціал та позиції провідних міжнародних гравців, з'являються та формуються нові центри впливу, відбувається поступове послаблення ролі міжнародних структур безпеки, загострюються глобальні проблеми людства, зростає конфліктний потенціал у світі та окремих регіонах. Це свідчить про неминучість кардинальної перебудови системи міжнародної безпеки, існуючого світопорядку загалом.

Таблиця

**Державний борг деяких країн ОЕСР та країн,
що розвиваються, у % до ВВП**

Країни ОЕСР			Країни, що розвиваються		
	2008	2012		2008	2012
Японія	153,08	195,78	Нігерія	11,53	10,49
Греція	121,27	163,94	Перу	24,31	18,15
Італія	107,19	131,08	Молдова	18,44	24,43
Ірландія	48,46	126,94	Білорусь	10,65	25,37
Португалія	78,94	126,15	Грузія	27,02	32,56
Ісландія	82,91	117,61	Україна	13,82	33,60
Франція	73,3	103,77	Туніс	43,41	44,05
Велика Британія	56,45	102,64	Уругвай	57,25	44,57
США	64,02	93,81	Індія	56,11	49,69
Бельгія	84,78	92,38	Малайзія	39,79	53,29

Примітка: ОЕСР – Організація економічного співробітництва і розвитку, що об'єднує 34 найбільш високо розвинутих і таких, що динамічно розвиваються, країн світу.

Джерело: [10]

Висновки

Трансформація вимог до формування нового міжнародного економічного порядку зумовлює зростання частки нематеріальних активів у структурі багатства країн, яка здатна одного разу перетворити це багатство на щось зовсім незначуще. Перспектива вимальовується досить тривожна. Однак такий стан речей відкриває нові можливості перед країнами, які сьогодні займають позиції середняків або навіть аутсайдерів. Формування нових міжнародних інституційних рамок через перерозподіл і специфікацію прав власності на матеріальні активи, сприятиме усуненню економічної нерівності між країнами різними за рівнем економічного розвитку. Таким чином, існує ймовірність не лише повернутися до концепції нового міжнародного економічного порядку, а й реалізувати його основні ідеї на практиці.

Література

1. Квак М. Національне багатство – ціннісний показник життєзабезпечення держави / М. Квак // Вісник львівського Університету. – 2008. – № 39. – С. 201-205.
2. Квак М. Напрямки мінімізації диспропорційності нагромадження компонентів національного багатства в Україні / М. Квак // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 8, Ч. 1. – С. 97-100.
3. Модели посткризисного развития : глобальная война или новый консенсус : доклад (международное исследование) [Електронний ресурс] // Институт посткризисного мира: [сайт]. – Режим доступу : http://www.postcrisisworld.org/files/financial_report_ru_2010_ok.pdf. – Назва з екрана.
4. Киссинджер Г. Дипломатия / Г. Киссинджер ; [пер. с англ. В. В. Львова, послесл. Г. А. Арбатова]. – М. : Научно-издательский центр «ЛАДОМИР». – 1997. – 848 с.
5. The changing wealth of nations : measuring sustainable development in the new millennium // The World Bank. – 2011. – 221 p.
6. Li M., Zhu A. Neoliberalism, Global Imbalances, and Stages of Capitalist Development. PERI, University of Massachusetts-Amherst, 2005.–P. 22-40.
7. Айхенгрін Б. Кінець епохи дисбалансів [Електронний ресурс] / Б. Айхенгрін // Forbes. – 2014. Режим доступу : <http://forbes.ua/ua/opinions/1363375-kinec-epohi-disbalansiv>. – Назва з екрана.

8. *Кравченко В.* Девальвационная ловушка для экономики [Електронний ресурс] / В. Кравченко, А. Моисеєнко // Forbes Україна. – 18 лютого 2014 р. – Режим доступу : <http://forbes.ua/nation/1365254-devalvacionnaya-lovushka-dlya-ekonomiki>

9. *Martinavičius J.* National wealth assessment and utilization in transition economies / J.Martinavičius // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2013. – № 145. – С. 17-19.

10. Central government debt [Electronic resource] // World bank: [website]. – Mode of access: <http://databank.worldbank.org/data//reports.aspx?source=2&country=&series=GC.DOD.TOTL.GD.ZS&period=#>